

JUOZAS TININIS

Juozas Tininis – mokytojas, rašytojas, vertėjas, visuomenininkas.

Juozas Tininis gimė 1907 m. lapkričio 4 d. Reizgynėje (Panemunėlio valsčius, Rokiškio rajonas). Jis buvo vyriausias iš penkių Juozo Tininio ir Uršulės Žemaitytės vaikų.

Savarankiškai išmokęs pirmųjų gimnazijos klasių kursą, J. Tininis lankė tik paskutiniąsias gimnazijos klases. Ir 1928 m. jis sėkmingai baigė Rokiškio gimnaziją bei įstojo į Lietuvos universiteto (dabar – Vytauto Didžiojo) Teologijos – filosofijos fakultetą, kur studijavo senovės kalbas ir pedagogiką. 1935 m. J. Tininis baigė universitetą ir gavo mokytojo vietą Joniškių gimnazijoje. 1936 – 1944 m. laikotarpiu šioje gimnazijoje jis dirbo lotynų ir prancūzų kalbų mokytoju.

Baigus universitetą rašytojo mokslai nesibaigė, 1938 m. J. Tininis nuvyko į Prancūziją ir Nansi (Nancy) universitete studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą.

Baigiantis karui 1944 m. šviesaus proto, gerai suprantantis, kas yra sovietinė okupacija, kaip ir daugelis inteligentų, jaunas mokytojas iš Lietuvos emigravo į Jugoslaviją, o vėliau – į Vokietiją. 1944 – 1949 metų laikotarpiu J. Tininis dirbo Tiunbingeno – Pfulingeno (Tübingen – Pfullingen) lietuvių gimnazijos mokytoju ir taip pat tenyškščiame universitete dar studijavo graikų kalbą ir literatūrą. Studijuodamas Vokietijoje rašė į tuomet leidžiamus lietuviškus leidinius. Štai 1946 m. balandžio 27 d. savaitraštyje „Žiburiai“, leistame 1945 – 1949 m. Augsburgėje, Vokietijoje, publikavo straipsnį „Lietuviai studentai Tiubingeno universitete prieš 400 metų“. O 1946 m. birželio 11 d. lietuvių laikraštyje, ėjusiame 1946 m. – 1949 m., publikavo E. Po verstą novelę „Tyla“.

J. Tininio gyvenimas klostėsi taip, kad jam dažnai tekdavo keisti gyvenamąją vietą. 1949 m. J. Tininis emigravo į Australiją, kur dirbo fizinį darbą (laivo darbininku). Gyvendamas Australijoje J. Tininis daug prisidėjo prie Sidnėjaus lietuvių rašytojų klubo „Plunksna“ steigimo ir buvo aktyvus šio klubo narys.

1954 m. J. Tininis persikėlė gyventi į Jungtines Amerikos Valstijas, Los Andželo miestą. Ten mokytojas įsijungė į lietuvių bendruomeninį gyvenimą ir kultūrinę veiklą. 1955 m. buvo pakviestas į „Lietuvių dienų“ žurnalo redakciją literatūrinės dalies redaktoriumi.

Lietuviška kultūra, literatūra, menas ir lietuvių kalba buvo Juozo Tininio gyvenimo tikslas. Jis žavėjosi lietuvių kultūros laimėjimais, pastebėdavo ir aprašydavo kiekvieną lietuvių kolonijos kultūrinį įvykį. Domėjosi lietuvių literatūra, nepraleisdavo nė vienos naujai išleistos knygos, jas tuojau perskaitydavo ir parašydavo kritinį straipsnį. Be to, J. Tininis rašė straipsnius apie dailės

parodas, koncertus, skaitė paskaitas. Mokėdamas daug kalbų, gaudydavo tomis kalbomis naujienas ir jas perduodavo kitiems.

Gyvendamas Los Andžele 1958 – 1959 m. J. Tininis dar išklausė retorikos kursą (City College). Iš Los Andželo porą kartų rašytojas buvo išvykęs į Europą. 1960 m. Vienos universitete gilino lotynų kalbos studijas, siekdamas aukštesnio mokslo laipsnio, parašė disertaciją apie Lukrecijaus kūrybos etiką daktaro laipsniui gauti. Studijuodamas Vienoje, susitiko ir užmezgė ryšį ne su vienu literatūros, filosofijos bei psichologijos profesoriumi. Skaitė paskaitą Studijų savaitėje Vokietijoje. Pakeliavęs rašė įdomius įspūdžius iš kultūrinio, literatūrinio, meno gyvenimo kitur. Kelerius metus J. Tininis dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą UCLA, buvo įvairių organizacijų narys, dažnai jų valdybos narys ar pirmininkas. Nuo 1965 m. dėstė lituanistiką Kalifornijos universitete Los Andžele. Nuo gimnazijos laikų J. Tininis priklausė Ateitininkų sąjungai, universitete buvo meno draugijos „Šatrijos“ narys. Nuo Tiubingeno laikų Lietuvių rašytojų draugijos narys, Los Andžele šios draugijos valdybos narys (įždininkas). Prisidėjo prie Los Andželo Dailių menų klubo įkūrimo ir buvo aktyvus jo narys.

Kūryboje intensyviau J. Tininis savo literatūrinį kelią ir talento grožį atskleidė artėdamas prie 60-ties. Visų pirma jis pradėjo nuo vertimų. Gyvendamas Lietuvoje jau buvo išspausdinęs nedidelių prozos ir poezijos vertimų. 1938 m. leidykla „Sakalas“ išleido jo išverstą B. De St. Pierres meilės romaną „Paulet Virginie“ („Paulius ir Virginija“). Pirmasis originalus bandymas buvo novelė „Našlė“, kuri po karo buvo išspausdinta žurnale „Aidas“. Ilgus metus J. Tininis nešiojo novelių rinkinio „Sužadėtinė“ kūrėjo titulą. Ši knyga išleista 1957 m. Romaną apie neištikimą australę Mairą pavadino „Dailininko žmona“ (1970 m.), po metų išleido naują novelių rinkinį „Nuskandintas žiedas“ (1971 m.). Iš lituanistinių darbų pažymėtinas A. Baranausko „Anykščių šilelio“ (1970 m.) lietuviškas – angliškas leidimas su J. Tininio parašytu įvadu ir jo redaguotas.

J. Tininis žuvo 1971 m. rugpjūčio 2 d. autokatastrofoje už 200 mylių nuo Los Andželo., netoli San Luis Obiso, kai kitas automobilis, atvažiuodamas iš priekio, dviejų krypčių kelyje trenkėsi į rašytojo automobilio šoną. Smūgis į galvą ir rašytojas žuvo. Praėjus porai metų po rašytojo mirties, bičiuliai išleido J. Tininio knygą, kurią sudarė „Laiškai Andromachai“ (1973 m.) ir prozos bei poezijos vertimai. Rankraščiuose liko pluoštas novelių, romano fragmentas, medžiaga romanui apie Emiliją Pliaterytę, disertacija (vokiškai), graikų – lotynų ir lietuvių kalbų palyginimo studijos metmenys, periodikoje daug vertimų, kelionių įspūdžių, straipsnių, recenzijų. Visa tai, atsiųsta jo draugo poeto Bernardo Brazdžionio, yra Rokiškio krašto muziejuje.